

მცირე ინოვაციური ფირმების როლი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში

რინკიაშვილი ნანა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.78>

აბსტრაქტი. ინოვაციურობა გადამწყვეტია ყველა ბიზნესისთვის, ვისაც სურს წინ წასვლა ან თუნდაც გააგრძელოს კონკურენცია. მცდარი წარმოდგენაა, რომ ინოვაცია მხოლოდ მსხვილი კო მპანიებისთვისაა, რათა გამოიკვლიონ, განავითარონ და მართონ ახალი პროდუქტები და სერვისები. მცირე ფირმები სულ უფრო მეტად აღიარებულნი არიან, როგორც უფრო ინოვაციური. სტატიაში განხილულია ის ფაქტორები, რომლებიც განაპირობებს მცირე ფირმების ინოვაციურობას, დიდ ორგანიზაციებთან შედარებით. დასაბუთებულია მცირე ინოვაციური ფირმების როლი კონკურენტული ეკონომიკის ფორმირებაში, გაანალიზებულია ის დაბრკოლებები რომლებიც დამახასიათებელია მცირე ფირმებისათვის ინოვაციური განვითარების გზაზე და მოცემულია რეკომენდაციები, რომელიც ხელს შეუწყობს მცირე ფირმების ინოვაციური განვითარებას.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაციური ეკონომიკა; ინოვაციები; კონკურენტული უპირატესობა; ვენჩურული კაპიტალი; მცირე ინოვაციური ფირმები.

თანამედროვე მსოფლიო გლობალური ეკონომიკური პროცესები სტიმულს აძლევს ინოვაციურ განვითარებას და ამავე დროს ეყრდნობა მას. ინოვაცია გახდა აუცილებელი ყველა თანამედროვე საწარმოსათვის/ ფირმისთვის რომელსაც სურს გადარჩეს სამყაროში, რომელსაც ახასიათებს კონკურენცია, ტექნოლოგიური ცვლილებები, განმეორებადი კრიზისები. ჯერ კიდევ, მე-20 საუკუნის დასაწყისში, ავსტრიელი წარმოშობის ცნობილი ამერიკელი ეკონომისტი ოზეგ შუმპეტერი (1883-1950) წიგნში „ეკონომიკური განვითარების თეორია“ მეწარმეს განსაზღვრავს, როგორც ნოვატორს. მისი მტკიცებით მეწარმის ფუნქციას წარმოადგენს სიახლეების რეალიზაცია, რომლებიც დიდ როლს თამაშობენ ეკონომიკის ზრდის უზრუნველყოფაში [1].

ინოვაციის მნიშვნელობა ნებისმიერი ბიზნესისათვის შეიძლება ასე ჩამოყალიბდეს:

-ინოვაციები ხშირად საჭიროა კომპანიის ადაპტირებისათვის და ცვლილებების, გამოწვევების დასაძლევად;

-ის ხელს უწყობს ზრდას; (ორგანიზაციული და ეკონომიკური ზრდის მიღწევა ინოვაციების მეშვეობით არის გასაღები დღევანდელ მაღალკონკურენტულ მსოფლიოში)

-ის განასხვავებს ბიზნეს მათი კონკურენტებისაგან. (ინოვაცია ქმნის ახალ პროდუქტებსა და სერვისებს ბაზარზე დაუკმაყოფილებელი საჭიროებისა და მოთხოვნების საპასუხოდ, ის იძლევა პროდუქტებზე და მომსახურებაზე წვდომის საშუალებას, რომლებიც ადამიანებს სწირდებათ პროდუქტიულობისათვის) [2].

ინოვაციურობა გადამწყვეტია ყველა ბიზნესისთვის, ვისაც სურს წინ წასვლა ან თუნდაც გააგრძელოს კონკურენცია. მცდარი წარმოდგენაა, რომ ინოვაცია მხოლოდ მსხვილი კომპანიებისთვისაა, რათა გამოიკვლიონ, განავითარონ და მართონ ახალი პროდუქტები და

სერვისები. მცირე კომპანიები სულ უფრო მეტად აღიარებულნი არიან, როგორც უფრო ინოვაციური, ვიდრე მსხვილი კორპორაციები სხვადასხვა მიზეზის გამო. მათ შეუძლიათ ისარგებლონ თავიანთი მოხერხებული სტრუქტურებით და სწრაფი და თამამად რეაგირების უნარით, როდესაც საქმე ეხება ახალი იდეების განხორციელებას ბიზნესში. ეს გამოწვეულია იმ თავისებურებებით რაც დამახასიათებელია მცირე საწარმოებისათვის მეცნიერულ კვლევითი და საცდელ საკონსტრუქტორო სამუშაოების შესრულებისას. მცირე საწარმოები ამუშავებენ და ითვისებენ ნოვაციებს იმ დარგში, რომლებიც მსხვილ ფირმებს არაპერსპექტულად ან სარისკოდ მიაჩნიათ. მცირე ფირმები ინოვაციების სფეროში მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის მიღწევების განხორციელებისათვის. მცირე ფირმების შექმნილია ისეთი სიახლეები, როგორცაა პერსონალური კომპიუტერი, მიკროპროცესორი, პროგრამული უზრუნველყოფის მრავალი საშუალება... ეს მიუთითებს მცირე ფირმების მაღალ მეცნიერულ პოტენციალზე. მცირე ბიუჯეტებით და, სავარაუდოდ, უფრო შეკრული გუნდებით, შესაძლებელია თუ არა მცირე ბიზნესისთვის ინოვაციების შექმნა ისეთივე ტემპით, როგორც მსხვილი კორპორაციები? სინამდვილეში, არსებობს რამდენიმე გზა, რომლითაც მცირე კომპანიებს შეუძლიათ უფრო დიდი კონკურენტების ინოვაციების გადალახვა მათი სტრუქტურისა და სისწრაფის გამო, კერძოდ:

1. ახალი იდეების სწრაფად განხორციელების უნარი-ნაკლები იერარქიული ბარიერები ხელსაყრელია ახალი იდეის განსახორციელებლად;

2. უფრო ინტეგრირებული გუნდები-მცირე ფირმებს ჰყავთ უფრო პატარა, უფრო მჭიდროდ შეკრული გუნდები, რომლებიც უკეთესად მუშაობენ საერთო მიზნის მისაღწევად, ვიდრე მსხვილ კორპორაციებს მრავალი განყოფილებით, რომლებიც მიდრეკილნი არიან იმუშაონ საკუთარ დეპარტამენტებში. ეს ნიშნავს, რომ მცირე ზომის გუნდები უფრო მეტად უჭერენ მხარს ბიზნესის ინოვაციის მიზნებს და მენეჯერებისთვის უფრო ადვილია მათთან პირისპირი კომუნიკაცია და ხაზი გაუსვან, თუ რატომ არის ისინი მნიშვნელოვანი და რა სარგებელს მოუტანს ახალი კონცეფცია მთელ ბიზნესს.

3. უფრო სწრაფად ადაპტირება-მცირე ფირმები უკეთ ეგუება ბაზრის ცვლილებებს. ისინი ხშირად უფრო ახლოს არიან თავიანთ მომხმარებლებთან, რაც მათ უკეთეს მდგომარეობაში აყენებს კლიენტებისგან ინფორმაციის მოპოვებაში, ეს მათ საშუალებას აძლევს სწრაფად და ხშირად მინიმალური ინვესტიციით განახორციელონ პოზიტიური, ინოვაციური ცვლილებები მომხმარებელთა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაში.

კრიზისები, სხვადასხვა სახის გამოწვევების წინაშე აყენებს ბიზნესს და განსაკუთრებით მცირე ფირმებს რომლებიც იწყებენ ბრძოლას არა განვითარებისათვის არამედ გადარჩენისათვის. COVID-19-ის ეპიდემიამ უარყოფითი გავლენა მოახდინა ქვეყნის ეკონომიკაზე. შეზღუდვებმა გამოიწვია საქონლის მოთხოვნა-მიწოდების სისტემის დამახინჯება და შეანელა მტელი ქვეყნის ეკონომიკა. პანდემიის შედეგები იგრძნობოდა ეკონომიკის ყველა სექტორში და განსაკუთრებით კი მცირე საწარმოებში. ისინი აღმოჩნდნენ ფინანსური, ადამიანური და საწარმოო რესურსების დეფიციტის წინაშე, რამაც შეასუსტა წარმოების პროცესი, ამას დაემატა სამომხმარებლო ხარჯების, მომხმარებელთა შემოსავლების შემცირება და გაურკვევლობის განცდა. შედეგად ბევრი მცირე ფირმა აღმოჩნდა უუნარო და გავიდა ბაზრიდან. რატემა უნდა სახელმწიფომ და ბევრმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ გაუწია დახმარება მცირე და საშუალო საწარმოებს. მცირე ფირმებმა რომლებიც სწრაფად გადავიდნენ ციფრულ მარკეტინგზე, გამოიყენეს ეფექტურად როგორც პირდაპირი ისე არაპირდაპირი გარე დახმარები, შეიმუშავეს გაყიდვების ახალი ონლაინ მეთოდები

გადარჩნენ. მათ გამოიყენეს ის ცოდნა და ინფორმაცია რომელიც აუცილებელია კონკურენტული პოზიციის გასამდიერებლად და მომავალი კეთილდრეობის შანსების გაზრდისათვის. COVID-19-ის პანდემიან კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, რომ ინოვაციური მიდგომებით შესაძლებელია კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და სწრაფი განვითარება.

მცირე ფირმების ინოვაციურ შესაძლებლობებზე საუბრისას, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს „გარე“ მხარდაჭერის როლი, კერძოდ აქ მოიაზრება პირდაპირი და არაპირდაპირი მხარდაჭერა. პირდაპირი გარე მხარდაჭერა ჩვეულებრივ იღებს ფინანსური დახმარების ფორმას, რომელიც გამოიყენება აქტივების, ტექნოლოგიების შესაძენად ან განვითარებისათვის დაფინანსების დეფიციტის პრობლემის განვითარებაში. არანაკლებ მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია არაპირდაპირი გარე მხარდაჭერა, რომელიც იღებს კონსულტაციის, რჩევების სახეს, რომელსაც ექსპერტები, საკონსულტაციო ოფისები, საგანმანათლებლო დაწესებულებები აწვდიან მცირე ფირმის მენეჯერებს, რათა აღმოფხვრან ცოდნის ნაკლებობა და გაზარდონ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. ხშირია შემთხვევა, როცა მცირე ფირმები ნაკლებად სარგებლობენ ასეთი მხარდაჭერით ინფორმირებულობის ნაკლებობის გამო და საწარმოს მენეჯერი არ შეუძლიან აირჩიოს შესაბამისი ტიპის მხარდაჭერა.

მიუხედავად ქვეყნის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებაში მცირე ფირმების მნიშვნელობისა, ისინი ინოვაციურ განვითარების გზაზე აწყდებიან დიდ დაბრკოლებებს, რაც გამოწვეულია გარე ფაქტორებით. ეს განსაკუთრებით დამახასიათებელია განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკისათვის, რომლებიც ხასიათდებიან სუსტი ეკონომიკური სისტემებით. სუსტი ეკონომიკები მნიშვნელოვნად ზრდის ახალი პროდუქციის, მომსახურების დანერგვის ღირებულებას, ახალ ტექნოლოგიებში დაბანდებული ინვესტიციების ანაზრაურებას. მცირე ფირმების ინოვაციურ განვითარების ხელშეშლელ ფაქტორებს წარმოადგენს აგრეთვე არაადეკვატური სპეციალიზირებული დაფინანსებები, კვალიფიციური მუშახელის დეფიციტი, მაღალი „ბარიერი“ ბაზარზე ახალი ფირმების შესასვლელად, ინტელექტუალური საკუთრების არაეფექტური დაცვა.

ჩვეულებრივ მცირე ინოვაციური ფირმების გვერდში, ტექნიკური სიახლეებისა და დანერგვის სფეროში, ფუნქციონირებენ კიდევ უფრო მობილური და პერსპექტიული ვენჩურული მცირე ფირმები, რომლებიც იყენებენ ვენჩურულ დაფინანსებას და ვენჩურულ კაპიტალს. ვენჩურულმა ბიზნესმა განვითარება პოვა 1950 წლებში დაიწყო, როცა აშშ-ში შეიქმნა სახელმწიფო სპეციალიზირებული ინსტიტუტი SBA (Small Business Investment Comp) მცირე ბიზნესის საინვესტიციო კომპანიები, რომელთა კერძო კაპიტალის უზრუნველყოფა ხდებოდა სახელმწიფო და კერძო წყაროებით შეღავათიანი სასესხო პირობით. ვენჩურული ბიზნესის ბუმი აშშ-ში დაიწყო 1979 წელს, როცა ცვლილებებმა საპენსიო ფონდების კანონებში, საშუალება მისცა მათ მართველებს მოეხდინათ ინვესტირება ვენჩურში.

1990 წლებში განვითარებულ ქვეყნებში დაიწყო უპრეცედენტო ვენჩურული ბუმი. რადგან მოგების საშუალო დონემ მაღალრისკულ ინვესტიციებში მიაღწია 160%. მომდევნო წლებში კი შემოსავლებმა იკლო რაც გახდა შემდგომი ვენჩურული კომპანიების გადაფასების ინტერნეტ ტალღის დაცემის პირობებში. სირთულეების ათვისება შეუძლიათ მხოლოდ პროფესიულ ინოვაციურ მენეჯერებს, რომლებიც ფლობენ ბიზნესის დინამიკის ცოდნას ცალკეულ კლასტერებში და ადევნებენ თვალყურს სიახლეთა ბაზრის კონუქტურის ცვლილებას.

ამერიკული ტიპის ვენჩურით გატაცებამ, რომელმაც გადაფარა მთელი მსოფლიოს ყველა ინოვაციური სისტემა, გამოიწვია არმარტო წარმატება არამედ წარუმატებლობაც. ბევრ

ქვეყნებში, განსაკუთრებით საბაზრო ეკონომიკის ახალგაზრდა ქვეყნებში აქ აუცილებელია შეიქმნას საკუთარი ვენჩურული სისტემა. ვენჩურული ბიზნესის მიზნობრივი სტრუქტურები არა მარტო ამზადებენ სიახლეებს შემდგომი წარმატებული კომერციალიზაციისათვის, არამედ წარმოქმნიან ახალ კონკურენტუნარიან მეურნე სუბიექტს ქსელს, რომლებიც ინიცირებენ ძირეულ ცვლილებებს წარმოების ტექნოლოგიაში, ეკონომიკის სტრუქტურის დახვეწაში და მისი ფუნქციის ორგანიზაციაში. ვენჩურული ფირმა ან გადაიქცევა კორპორაციის ერთ-ერთ ძირითად სტრუქტურად ან ჩაიყლაპება (გაიყიდება) დაინტერესებული ფირმით ან გადის ბაზარზე დამოუკიდებლად.

ქვეყნისათვის ძალიან დიდია ვენჩურული ბიზნესის განვითარების მნიშვნელობა. ვენჩურული ბიზნესი ახდენს ახალი ინოვაციური ინვესტირების ამალგებას, ასტიმულებს ინვესტორებს დააბანდება განახორციელონ ახალი ტექნოლოგიების სარისკო პროექტებში, ახალ პროდუქციაში, ახალ მომსახურებაში, რომელთა განსახორციელებლად მოწოდებულნი არიან მცირე ინოვაციური ფირმები. ეს ფირმები უზრუნველყოფენ ახალ სამემოსავლო გადასახადებს, ქმნიან ახალ სამუშაო ადგილებს. აფართოებს საკონსულტაციო სფეროს მომსახურებას, ფართოვდება შიდა მოხმარების ბაზარი, ყველაფერი ეს კი იწვევს ინოვაციური ეკონომიკის განვითარებას. დიდი წინგადადგმული ნაბიჯია საქართველოს ვენჩურული კაპიტალის ასოციაციის (GVGA) დაარსება რომლებიც ხელს უწყობს საწყის ეტაპზე მყოფი ინოვაციური კომპანიების საქმიანობას [5], სწორედ Start Up-ები წარმოადგენს მცირე ინოვაციურ ფირმებს და მათი სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერა მნიშვნელოვანია ინოვაციური ეკონომიკის ფორმირებისათვის. რა თქმა უნდა ვენჩურული მცირე ბიზნესის ჩამოყალიბებას და განვითარებას სჭირდება ხელსაყრელი ბიზნეს გარემო. ასეთ გარემოს ქმნის პოლიტიკური; ეკონომიკური; სოციალური და ფსიქოლოგიური ფაქტორების ერთობლიობა.

ქვეყანაში მცირე ინოვაციური ფირმების განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია: ხელსაყრელი საკანონმდებლო და საგადასახადო კანონმდებლობა, რომელიც მიმართული იქნება მცირე მეწარმეობის და განსაკუთრებით ინოვაციური მცირე მეწარმეობის განვითარებაზე; განვითარებულ საბანკო და ვენჩურულ ფონდები; სახელმწიფო დაზღვევაზე ახალი ინოვაციური რისკების შესამცირებლად, სახელმწიფოს თანამონაწილეობა ინოვაციური საქმიანობის დასაფინანსებლად.

მსოფლიოს რადიკალურ სიახლეებსა და ტექნოლოგიებზე ეფექტიანი წვდომა, ხელმისაწვდომობა, რომლებიც განსაზღვრავენ ეკონომიკური განვითარების ტემპს, ხორციელდება ეროვნული ინოვაციური სისტემებით იმ შემთხვევაში, როცა ქვეყნის ინოვაციური პოტენციალი არის საკმაოდ კონკურენტული. საქართველოს ეროვნული ინოვაციური სისტემა ამჟამად მხოლოდ ფორმირდება და საკმაოდ ჭრელ სურათს წარმოადგენს. სადაც საბჭოთა ინდუსტრიის ორგანიზაციული ნამსხვრევები გადახლართულია მსხვილ და საშუალო კორპორაციების ინოვაციური ქვედანაყოფებთან, მეცნიერთვადი ბიზნესის მცირე ფორმებთან. ეს მრავალსახეობა მრავალფეროვნება არ არის ეროვნული ინოვაციური სისტემის სპეციფიკა, არამედ ის მსოფლიო გამოცდილების ანარეკლია. საჭიროა სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნას მცირე ინოვაციური ფირმების შექმნის სტიმულირებაზე, რადგან ისინი ხელს უწყობენ ქვეყნის სტაბილურ განვითარებას. ინოვაციები ყოველთვის იწვევს არამარტო ეკონომიკურ არამედ სოციალურ შედეგებსაც, რომელთა დადებითი ხასიათი აძლიერებს მათ გავლენას ცხოვრების დონეზე.

ლიტერატურა:

1. Joseph A Schumpeter .(2012).Theory of Economic development, with a New Introduction by John E. Elliot. Transaction Publishers.
2. <https://online.hbs.edu/blog/post/importance-of-innovation-in-business>
3. H. Tian, C.S.K. Dogbe, W.W.K. Pomegbe, S.A. Sarsah, C.O.A. Otoo
4. F. Manzoor, L. Wei, N. Sahito (2021),.The role of SMEs in rural development: access of SMEs to finance as a mediator. PLoS One, 16 (3)
5. https://www.gvca.ge/ka_GE/web/content?content_id=1

The role of small innovative firms in the economic development of the country

Rinkiashvili Nana

Iakob Gogebashvili State University, Telavi

Abstract

Innovation is critical for any business that wants to get ahead or even stay competitive. It is a misconception that innovation is only for large companies to research, develop and manage new products and services. Smaller firms are increasingly recognized as more innovative. In the article we discuss the factors that determine the innovativeness of small firms, compared to large organizations. The role of small innovative firms in the formation of a competitive economy is substantiated, the obstacles that are typical for small firms on the way to innovative development are analyzed, and recommendations are given that will support the innovative development of small firms.

Key words: innovative economy; innovations; competitive advantage; venture capital; Small innovative firms